

I

Tot degenen, die indertijd naar aanleiding van de oprichting der Vrije Universiteit met bijzonder respect over haar hebben gesproken, moet Allard Pierson gerekend worden. Hij zag achter deze Universiteit staan een burgerklasse, die toont zich voor de hogere belangen ook ontberingen te willen getroosten. In die houding verklaarde hij te ontwaren „een zedelijke overtuiging, een wilskracht, een toewijding, die grooten eerbied afdwingen en ons met verlangen doen uitzien naar den tijd, waarop een billijker staatsregeling praktisch deze deugden zal kunnen aanmoedigen, door hare beoefening gemakkelijker te maken voor in den regel weinig gevulde beurzen”.¹⁾

Niet omdat Pierson met de beginselen van Kuypers universiteit zo van harte instemde, liet hij zich in dien geest uit. Het tegendeel was het geval. Hij kwam er onbewimpeld voor uit, dat haar beginselen niet de zijne waren.²⁾ Hij stond uiterst sceptisch tegenover „de mogelijkheid, dat de leer, die vooral aan Calvijn haar ontstaan en hare ontwikkeling dankt, op eenigszins ruime schaal ten grondslag wordt gelegd aan de beoefening der wetenschap”. Een Calvijn redivivus was in zijn ogen onaanvaardbaar. Wel ontmoette het bij hem geen enkel bezwaar Calvijns historische betekenis te erkennen. Maar met betrekking tot zijn eigen tijd meende hij aan den reformator slechts geringe betekenis te mogen toekennen. Naar zijn gevoelen leverde de geestelijke omgang met Calvijn weinig verheffends op. Hij noemde den reformator een politiek man, een berekenend man, een man die wil zegepralen en zijn zegepraal wil vestigen op de nederlaag van anderen, geen man des geloofs, die eerbied afdwingt.

Een aantrekkelijk beeld is het niet, dat Pierson van Calvijn tekent. Hij constateert bij hem een oppervlakkige kennis van Hebreeuws en Grieks; een op laag peil staande exegese; willekeur en oppervlakkigheid in het overnemen dan wel verwerpen der traditie; het gaarne gebruikmaken van kleine middelen, zoals laster en verdachtmaking; het volgen van slinkse wegen, zoals het schrijven onder pseudoniem en het al te vrij teruggeven van acten, die de meesten zijner lezers niet konden controleren.